

8.3.2007

Jakelussa mainitut

VALTIONTALouden KEHYKSET VUOSILLE 2008—2011

Valtioneuvosto on tänään, asian oltua valmistelevasti raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä, antanut valtion talousarviosta annetun asetuksen (1234/1992) 1 §:n ja valtiontalouden kehusehdotusten, talousarvioehdotusten sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaperiaatteista 24 päivänä huhtikuuta 2003 annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla valtiontalouden kehyspäätöksen seuraavasti:

1. Talouskehitys ja finanssipolitiikka

Maailmantaloudessa jatkui vuonna 2006 jo kolmatta vuotta noin viiden prosentin kasvu huolimatta öljyn ja muiden tuotantotarvikkeiden hintojen nopeana jatkuneesta noususta. Kuluvan vuoden näkymät Euroopassa ovat rahapolitiikan suunnanmuutoksen jälkeinkin suotuisat, sillä työttömyys on alenevalla uralla ja talouskasvun elpyminen jatkuu. Yhdysvalloissa talouskasvun vaimeneminen jäänee vähitellen taustalle, ja uusi noususuhdanne alkanee voimistua. Aasian ja Venäjän investointikysyntä ja vientimahdollisuudet säilyvät kansainvälisen toimeliaisuuden johdosta myönteisinä. Yhdysvaltain talouden piristymisen myötä maailmantalouden kasvun ennakoitaan vahvistuvan uudestaan vuonna 2008, joten kansainvälisen kysynnän näkymät jatkuvat luopavina.

Suomessa toimeliaisuus oli vuonna 2006 kokonaisuutena erittäin vahvaa ja laaja-alaista, mutta suuriin kasvulukuihin vaikuttivat myös satunnaistekijät, kuten edellisen vuoden paperiteollisuuden seisokki. Toisen vuosipuoliskon hidastumisesta huolimatta kokonaistuotanto kasvoi 5,5 prosenttia.

Talouskasvu kotimaassa ohitti huippunsa vuonna 2006, ja hidastuminen jatkuu kuluvana vuonna satunnaistekijöiden poistuttua kiihdyttämästä kasvua. Kansainvälisen kysynnän uudelleen vahvistumisen ja vahvan kotimaisen luottamuksen myötä talouskasvun jatkumisen edellytykset ovat kuitenkin hyvät. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto ennakoi kokonaistuotannon keskimääräiseksi kasvuksi vuosina 2007 ja 2008 3 prosenttia. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien yleistyminen kuitenkin rajoittaa tuotannon kasvua.

Työllisyyden kasvu oli viime vuonna 2000-luvun nopeinta. Työsuhteiden määrä lisääntyi lähes 43 000:lla, ja joulukuussa 2006 työllisten määrä oli lisääntynyt hallituskauden alusta trendin perusteella arvioituna 100 000:lla. Työllisyysaste kohosikin lähes prosenttiyksikön 68,9 prosenttiin. Työllisten määrä lisääntyi enemmän kuin työttömien määrä laski, ja työttömyysaste supistui 7,7 prosenttiin. Työllisyyden kasvun ennakoitaan jatkuvan hidastuvana painottuen edelleen yksityisiin ja julkisiin palvelu-

toimintoihin, jolloin työllisyysaste kohoaa hieman yli 69 prosenttiin ensi vuonna. Myös työvoiman tarjonnan nopein kasvu ohitetaan, jos suhdanne heikkenee nyt ennakkoidulla tavalla, ja työttömyysaste supistuu ensi vuonna enää hieman, noin 7 prosenttiin.

Kansantalouden resurssien käyttöaste on korkea. Viime vuonna avoinna olevien työpaikkojen määrä kasvoi ennätyslukemiin, ja yritysten ammattitaitoisen työvoiman saanti on vaikeutunut hidastaen teollisuudessa jo tuotannon kasvua. Tämä kuvastaa työmarkkinoiden alueellista ja ammatillista kohtaanto-ongelmaa, joka edellyttää siihen pureutuvaa talous- ja veropolitiikkaa.

Arvio kehyskauden kokonaistaloudellisesta kehityksestä on lähtökohdiltaan sama kuin Suomen vakausohjelmassa marraskuussa 2006 esitetty. Vuosien 2007—2011 kehitysarviossa ei ole otettu huomioon Tilastokeskuksen 1.3.2007 julkaisemia kansantalouden tilinpidon vuotta 2006 koskevia ennakkotietoja. Nämä tiedot otetaan huomioon valtiovarainministeriön kansantalousosaston maaliskuussa julkaistavassa suhdannekatsauksessa, joka toimii pohjana seuraavan vaalikauden ensimmäiselle kehyspäätökselle. Laskelmien perusuraan ei sisälly uusia politiikkatoimenpiteitä. Kehyskaudella kasvun edellytykset heikkenevät ja ilman uusia toimenpiteitä sen arvioidaan hidastuvan 2 prosenttiin. Kasvumahdollisuuksia heikentää erityisesti väestön ikääntyminen ja siitä johtuva työvoiman tarjonnan väheneminen. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäinen väestö alkaa vähentyä vuosikymmenen vaihteessa. Työvoiman tarjonnan kasvun odotetaan alkavan vähentyä jo sitä ennen, ellei keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä merkittävästi nouse nykyisestä.

Myös tuotantokapasiteetin kasvun maltillisuus heikentää kasvunäkymiä. Kansainvälisen tuotannon uusjako merkitsee myös kotimaisen tuotannon sopeuttamista uusiin olosuhteisiin. Työ- ja pääomapanoksen kehittyessä heikosti talouskasvu tuleekin lähivuosina nojautumaan pääasiassa kokonaistuottavuuden kasvuun.

Peruslaskelman mukainen talouden keskipitkän aikavälin kasvuvauhti ei luo edellytyksiä työllisyyden kasvun jatkumiselle aivan viime vuosien vauhdilla. Peruslaskelmassa työllisyys paransi vuosina 2007—2010 yhteensä noin 25 000 hengellä ja heikkenisi hieman vuonna 2011 talouskasvun edelleen hidastuessa. Työllisyys kehittyisi peruslaskelmassa siis selvästi heikommin, kuin mitä julkisessa keskustelussa yleensä on asetettu tavoitteeksi. Ilman uusia talouspoliittisia toimenpiteitä työllisyysaste olisi jäämässä vajaaseen 70 prosenttiin. Työttömyysaste olisi vuosikymmenen vaihteessa hieman yli 6 prosenttia, ja työttömyys olisi luonteeltaan valtaosin rakenteellista.

Suomen julkinen talous on EU:n vahvimpia, mutta ei kokonaisuutena riittävän kestävällä pohjalla huomioiden väestön ikääntymisen aiheuttamat menot ja verotulojen kasvun hidastuminen. Tämä edellyttää menopolitiikan tarkkaa painopisteiden valintaa sekä pyrkimystä valtionvelan selvään vähentämiseen myös tulevana vuosina. Myös kuntataloutta ja työeläkerahastointia on vahvistettava. Rakenteelliset uudistukset ovat tarpeen työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi. Erityisen nopeita toimia tarvitaan osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi.

2. Valtiontalouden kehukset hallinnonaloittain vuosille 2008—2011

Hallinnonaloille vahvistetaan valtiontalouden kehukset taulukon 1 mukaisesti.

Kehyspäättöksen mukaan hallinnonalojen menot kasvavat reaalisesti kehyskaudella 2008—2011 keskimäärin noin 0,6 prosenttia vuodessa. Nopein kasvu ajoittuu vuoteen 2008, jolloin hallinnonalojen menojen kasvu yltää lähes 3 prosenttiin. Kehyspäättöksen tulo- ja menoarvioiden mukaan vuosien 2008—2011 budjetit ovat muodostumassa ylijäämäisiksi. Budjettitalouden ylijäämät, runsaat 6 mrd. euroa, oletetaan käytettävän valtionvelan vähentämiseen ja tästä johtuva korkomenojen säästö on vuoden 2011 tasolla noin 250 milj. euroa. Jos menotaso nousee kehyspäättöstä korkeammaksi, myös budjettitalouden ylijäämät pienenevät, eikä velkaa voida vähentää näin paljon. Menotason nousu johtaisi siten myös korkomenojen kasvuun tässä arvioituun nähden.

Valtionvelan lyhentäminen ja alhainen korkotaso ovat viime vuosina alentaneet korkomenoja, mikä on luonut liikkumavaraa finanssipolitiikkaan. Korkotason nousun myötä ei tältä osin enää synny liikkumavaraa. Arvio korkomenoista kehyskaudella onkin korkeampi kuin edellisessä kehyspäättöksessä.

Vuosien 2008—2011 menotaso ei sisällä uusia poliittisia linjauksia vuoden 2006 kehyspäättökseen ja vuoden 2007 talousarvioon nähden. Sen sijaan kehyspäättöksessä on otettu huomioon nykyisen hallituksen tekemien päätösten vaikutukset tulevien vuosien menotasoon. Kehyspäättös on laadittu siten, että se muodostaa luotettavan pohjan seuraavan vaalikauden menojen arvioinnille muun muassa hallitusohjelmaneuvoiteluissa. Tämän vuoksi kehyspäättökseen sisältyy joitakin menojen tasokorotuksia, joiden tavoitteena on varmistaa budjettitalouden asianmukaiset toimintaedellytykset seuraaviksi neljäksi vuodeksi. Tällaisia korotuksia on muun muassa tuomioistuinten toimintamenoissa, vankeinhoidossa sekä perustienpidossa ja perusradanpidossa.

Uusimuotoinen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus toteutetaan ensimmäistä kertaa vuonna 2008. Se aiheuttaa valtionosuuksiin yhteensä 252 milj. euron tasokorotuksen vuonna 2008.

Maaliskuun 2006 kehyspäättös sisälsi edellisen kustannustenjaon tarkistuksen viimeisen erän, joka korotti valtionosuuksia 185 milj. euroa vuonna 2008. Tämän viimeisen erän maksu aikaistettiin vuoteen 2007, ja se päätettiin toteuttaa verojärjestelmän kautta kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä pienentämällä. Muutos alentaa vuosien 2008—2011 menotasoja 185 milj. eurolla vuoden 2006 kehyspäättökseen verrattuna. Myös arvio vuoden 2008 EU-maksujen tasosta on alentunut 212 milj. eurolla vuoden takaiseen verrattuna omien varojen päätöksen viivästymisen johdosta. Uuden päätöksen on oletettu tulevan takautuvasti voimaan vuonna 2009, jolloin Suomen EU-maksujen arvioidaan jälleen nousevan.

Tuottavuuden toimenpideohjelman toteutusta jatketaan. Kehyskaudella 2008—2011 jää toteutettavaksi tuottavuutta lisääviä toimenpiteitä siten, että ne pienentävät henkilöstötarvetta yhteensä noin 8 500 henkilötyövuodella. Kehyskauden henkilötyövuosivähennykset ja vastaava määrärahatarpeen väheneminen on sisällytetty hallinnonalojen kehysesityksiin.

Hinta- ja kustannustasotarkistukset yhdessä rakennemuutosten ja muiden teknisten tarkistusten kanssa nostavat vuosien 2008—2011 menojen kokonaistasoa 546 milj. eurolla keväällä 2006 päätetystä. Hinta- ja kustannustasotarkistuksen taustalla olevia tekijöitä on käsitelty tarkemmin liitteessä 1.

Taulukko 1. Valtiontalouden kehykset hallinnonaloittain vuosina 2008—2011, milj. euroa vuoden 2008 hinta- ja kustannustasossa

Hallinnonala	2008	2009	2010	2011
23. Valtioneuvoston kanslia	53	55	51	54
24. Ulkoasiainministeriö	1 093	1 143	1 201	1 301
25. Oikeusministeriö	712	722	707	717
26. Sisäasiainministeriö	1 677	1 715	1 739	1 699
27. Puolustusministeriö	2 333	2 370	2 356	2 358
28. Valtiovarainministeriö	6 340	6 499	6 478	6 442
29. Opetusministeriö	6 708	6 659	6 658	6 635
30. Maa- ja metsätalousministeriö	2 708	2 682	2 716	2 707
31. Liikenne- ja viestintäministeriö	2 077	2 143	1 916	1 836
32. Kauppa- ja teollisuusministeriö	1 065	1 023	1 036	1 063
33. Sosiaali- ja terveysministeriö	12 214	12 180	12 197	12 233
34. Työministeriö	1 967	1 890	1 950	1 879
35. Ympäristöministeriö	742	703	679	665
36. Valtionvelan korot	2 358	2 323	2 316	2 124
Valtiontalouden kehykset yhteensä*	42 180	42 257	42 160	41 878

* Eduskunnan ja tasavallan presidentin määrärahat sisältyvät loppusummaan.

2.1. Hallinnonalakohtaiset linjaukset

Valtioneuvoston kanslian kehyksissä puolue toiminnan tukemiseen sisältyy vuodelle 2008 kertaluonteinen 1,3 milj. euron määräraha kunnallisvaalien järjestämiseksi ja vuodelle 2011 kertaluonteinen 2,6 milj. euron määräraha eduskuntavaalien järjestämiseksi. Lisäksi vuodelle 2009 sisältyy kertaluonteinen 1,9 milj. euron määräraha kansalaisaktiivisuuden lisäämiseksi Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla kehyspäätöksessä on otettu huomioon Suomen Etyj-puheenjohtajuuden vuonna 2008 ulkoasiainhallinnolle asettamat lisäresursstarpeet. Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaalien tiedotustoimintaan on varattu 0,1 milj. euroa vuonna 2009. Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahan lisärahoitukseen on varattu kehyskaudella yhteensä 2 milj. euroa.

Rauhanturvaamistoiminnan ja siviilikriisinhallinnan määrärahoissa on otettu huomioon valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjaukset. Rauhanturvaamistoimintaan on varattu ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa yhteensä 103 milj. euroa vuosittain. Talousarvioehdotuksissa varataan kehysten puitteissa sekä rauhanturvaamistoimintaan että siviilikriisinhallintaan riittävän suuruinen määräraha käyttösuunnitelman ns. varalla -kohtaan.

Valtioneuvoston kehyspäätöksessä on varauduttu kehitysyhteistyömäärärahojen noin 340 milj. euron kasvuun vuosina 2007—2011 siten, että ne kaikki pääluokat huomioon ottaen ovat vuonna 2008 yhteensä 848 milj. euroa (0,47 % suhteessa bruttokan-

santuloon) ja kasvavat 1 088 milj. euroon (0,55 % suhteessa bruttokansantuloon) vuonna 2011. Edelliseen kehyspäätökseen verrattuna varsinaiset kehitysyhteistyömäärärahat kasvavat vuonna 2008 noin 45 milj. euroa ja vuonna 2011 noin 35 milj. euroa BKTL-arvion nousun johdosta. Valtioneuvoston vahvistaman kehityspoliittisen ohjelman keskeisiä tavoitteita ovat johdonmukaisuuden edistäminen sekä kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden parantaminen yhdenmukaistamalla toimintatapoja ja keskittämällä tukea. Hallitus on sitoutunut luomaan sellaisen sisällöllisen, laadullisen ja hallinnollisen pohjan, että kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamista voidaan jatkaa.

Oikeusministeriön hallinnonalalla oikeusturvan saatavuuden parantamiseksi ja oikeuslaitoksen toimintakyvyn lisäämiseksi jo aloitettuja välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia nopeutetaan tiivistämällä käräjäoikeusverkosto vuoden 2010 loppuun mennessä toimintakyvyltään riittävän vahvoiksi yksiköiksi. Samanaikaisesti vireillä olevat käräjäoikeusverkoston sekä syyttäjä- ja poliisipiirien uudelleenjärjestelyt sovitaan yhteen keskenään. Riidattomia saatavia koskevien asioiden käsittely keskitetään uudistuksen jälkeen yhteen tai kahteen käräjäoikeuteen. Samanaikaisesti syyttäjä- ja ulosotto-organisaatioita uudistetaan hallintoa keventämällä ja yksiköiden lukumäärää karsimalla. Rikosseuraamusalan toimintakyvyn turvaamiseksi lisätään sen taloudellisuutta ja toteutetaan hallintoa, ohjausta, valvontaa ja tehtäviä selkiyttäviä toimenpiteitä ottaen erityisesti huomioon rikosseuraamusalan tilasta tehdyssä selvityksessä esitetyt näkökohdat.

Oikeusturvan saatavuuden parantamiseksi ja oikeuslaitoksen rakenteellisen uudistamisen sekä tuottavuusinvestointien edistämiseksi lisätään tuomioistuimien määrärahoja vuositasolla keskimäärin 4,5 milj. eurolla. Rikosasioiden kokonaiskäsitteleyaikojen lyhentämiseksi erityisesti laajoissa talousrikosasioissa ja järjestäytyntä rikollisuutta koskevissa asioissa lisätään syyttäjien voimavaroja 1,5 milj. eurolla. Vankeinhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi vankeinhoidon määrärahatasoa korjataan keskimäärin 4,5 milj. eurolla.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla varataan rajavartiolaitoksen ilma- ja vartiotalusten hankintaan kehyskaudella yhteensä noin 23 milj. euroa painopisteen ollessa helikopterihankinnoissa. Väestötietojärjestelmän henkilötieto-osuuden toimintavarmuuden turvaamiseksi normaali- ja poikkeusoloissa varataan kehyskaudella yhteensä noin 5 milj. euroa järjestelmän vaatimiin investointeihin. Viranomaisradioverkon ylläpitoon varataan kehyskaudella vuosittain 5 milj. euron määräraha. Poliisin toimintamenoihin varataan 1,5 milj. euron lisäys vuonna 2008 vastavalmistuneiden poliisien työllistämiseen. Lisäksi kehyksessä on varattu lisärahoitusta kihlakunnanvirastojen, poliisin, hätäkeskuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen toimitilamenoihin.

Tuottavuusohjelman mukaisesti perustetaan vuonna 2008 sisäasiainhallinnonalan tietohallinnon palvelukeskus nykyisen Poliisin tietohallintokeskuksen pohjalta. Kehyskaudella toteutetaan tuottavuusohjelmaan liittyen poliisipiiriuudistus yhteen sovittaen se muun muassa käräjäoikeusverkostouudistuksen kanssa. Rajavartiolaitoksen kiinteistövarallisuus siirretään vuoden 2008 alusta Senaatti-kiinteistöjen omistajahallintaan.

Kuntien yhdistymisiä tuetaan kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyen avustuksilla, joiden arvioidaan olevan kehyskaudella keskimäärin 77 milj. euroa vuodessa. Näistä avustuksista keskimäärin 21 milj. euroa on korvausta yhdistymisten aiheuttamista laskennallisten valtionosuuksien vähenemisestä. Kuntien harkinnanvaraisiin

avustuksiin osoitettu määräraha alenee 7 milj. eurolla vuonna 2008 ja jatkovuosina 2,5 milj. eurolla kunakin.

Paras-hankkeen toimeenpanoon varataan vuositason 0,4 milj. euron lisäys vuoteen 2010 asti.

Puolustusministeriön hallinnonalan menokehyksiin on tehty valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon 2004 perustuva noin 7,7 milj. euron laskennallinen kustannustasotarkistus. Kustannustasotarkistus tarkentuu kehyskaudella, kun saadaan tietoa sovellettavan hintaindeksin kehityksestä. Puolustushallinnon kiinteistöuudistukseen ei ehdoteta lisärahoitusta. Polttoaineiden hinnannousun vuoksi menokehyksiin on lisätty vuosittaisena tasokorotuksena 7 milj. euroa. Arvioon palataan, jos hintataso muuttuu olennaisesti. Sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahojen mitoituksessa on lähdetty valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2004 mukaisesta tasosta. Talousarvioehdotuksissa varataan kehysten puitteissa riittävän suuruinen määräraha sotilaallisen kriisinhallinnan käyttösuunnitelman ns. varalla-kohtaan.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla valtion eläkemenojen reaalikasvuksi kehyskaudella arvioidaan keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa.

EU-maksujen taso kehyskaudella on arvioitu Eurooppa-neuvoston 17.12.2005 hyväksymien rahoituskehysten pohjalta. Omien varojen päätöksen viivästyminen merkitsee Suomen osalta pienempiä maksuja vuonna 2008. Uuden päätöksen on oletettu tulevan takautuvasti voimaan vuonna 2009, jolloin maksut nousevat tästä johtuen 150 milj. euroa. Laskelmissa on varauduttu siihen, että EU-budjetin maksatukset ovat vuosina 2007—2011 noin yksi prosentti EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta ja että Suomen maksuosuus on 1,6 prosenttia. EU-maksujen arvioidaan olevan 1 589 milj. euroa vuonna 2008, mikä on 212 milj. euroa vähemmän kuin edellisessä kehyspäätöksessä. Vuosina 2009—2011 EU-maksut ovat 1 792, 1 690 ja 1 670 milj. euroa.

Valtion IT-strategian toimeenpanoon osoitetaan 15 milj. euroa vuosittain. Lisäksi valtionhallinnon keskeisiin tietojärjestelmähankkeisiin varataan vuosittain 25 milj. euroa, jota myöhemmillä päätöksillä voidaan osoittaa eri pääluokkiin. Tuottavuuden edistämiseen osoitetaan 10 milj. euroa vuodelle 2010.

Opetusministeriön hallinnonalalla Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen valtuustason kehitys tarkistetaan yhdensuuntaiseksi Teknologian kehittämiskeskuksen valtuuksien nousun kanssa. Tämän mukaisesti Akatemian valtuudet nousevat 5 prosenttia vuosittain vuodesta 2006 alkaen. Vuoden 2007 kertaluonteista ylimääräistä lisäystä ei kuitenkaan oteta huomioon jatkovuosien valtuuksia määriteltäessä.

Veikkausvoittovarojen tuloutustavoitetta asetettaessa on erityistä huomiota kiinnitetty Veikkaus Oy:n rahoitusaseman pidemmän aikavälin kestävyys. Veikkaus Oy:n tuoton arvioidaan kasvavan 1 ½ prosenttia vuosittain.

Kansallisarkistolle osoitetaan sähköisen arkistointijärjestelmän suunnittelua, perustamista ja toimintaa varten kehyskaudella yhteensä 2,3 milj. euroa. Suomen elokuva-arkiston yhteyteen perustettavan radio- ja televisioarkiston tarpeisiin osoitetaan vuodesta 2008 alkaen yhteensä 4,8 milj. euroa. Lisäksi elokuva-arkiston yhteyteen perustetaan kansallinen audiovisuaalinen arkisto, jota vuodesta 2009 alkaen rahoitetaan yhteensä 3 milj. eurolla. Kulttuuriperinnön digitoimista varten osoitetaan erillisrahoitusta

yhteensä 9 milj. euroa. Merimuseon kalustamiseen varataan 1,3 milj. euroa vuonna 2008.

Opetusministeriön hallinnonalan valtionosuuksien arvioidaan alenevan kehyskaudella 2008—2011 yhteensä noin 36 milj. eurolla. Tämä johtuu erityisesti perusopetuksen ja lukioiden oppilasmäärien selvästä pienenemisestä. Kunnille korvattavien aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntien lisääminen kolmesta neljään tuntiin vaikuttaa valtionosuuksia korottavasti vuositasolla noin 9 milj. eurolla. Hallituskauden alkuun lain mukaan ajoittuva uusimuotoinen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus lisää opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia vuositasolla 26,3 milj. euroa.

Oppisopimusmuotoiseen lisäkoulutukseen otettavan oppilasmäärän lisääminen vuoden 2007 talousarvion yhteydessä päätetyllä tavalla kasvattaa määrärahaa yli 9 milj. eurolla vuodessa edelliseen kehyspäätökseen verrattuna.

Kehyspäätös ei sisällä lisäyksiä yliopistojen toimintamäärärahoihin kehyskaudella.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kehyksiin on sisällytetty uusien kautta 2007—2013 koskevien EU-ohjelmien menot niin maaseudun, maatalouden kuin kalataloudenkin osalta. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukimenoissa on huomioitu yleinen korkotason nousu ja lainakannan kasvu. Korkotukilainojen myöntämisvaltuus on 250 milj. euroa vuosittain.

Maatilatalouden kehittämisrahastolle on jätetty investointiavustushakemuksia merkittävästi sen rahoitusmahdollisuudet ylittävä määrä vuonna 2006, ja hakemuspaineen ennakoidaan jatkuvan vuonna 2007. Tästä aiheutuvaa rahaston lisäpääomitarvetta ei ole vielä voitu lopullisesti arvioida.

Metsätalouden tuet ovat nykytasollaan. Kehyspäätöksessä ei ole otettu huomioon metsäsektorin tulevaisuuden katsauksessa ehdotettuja määrärahalisäyksiä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusalueiden, opetusmetsien ja suojelualueiden hallinnan siirto Metsähallitukselle on tarkoitus toteuttaa vuoden 2008 talousarviossa. Hallinnan siirron vaikutuksia ei ole otettu huomioon tässä kehyspäätöksessä.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla vaalikauden aikana tehdyistä uusien liikennehankkeiden päätöksistä aiheutuu yhteensä 2 364 milj. euron määräraha-tarpeet (pl. alv), joista päättyvälle vaalikaudelle kohdistuu 196 milj. euroa ja seuraaville vaalikausille vuodesta 2008 lukien yhteensä 2 168 milj. euroa. Näihin sisältyvät vaalikaudella eduskunnassa hyväksytyt 18 uutta liikennehanketta sekä lisäksi määrärahavaraukset seuraavan vaalikauden päätöksille Lusi—Mikkeli-tien parantamiseen, länsimetron rakentamisen valtionapuun, Kehäradan rakentamiseen sekä Talvivaaran kaivoksen radan rakentamiseen. Määrärahojen lopulliseen ajoitukseen ja tasoon otetaan kantaa normaaliin tapaan vuosittaisissa budjettipäätöksissä, kuten muidenkin liikennehankkeiden kanssa menetellään. Lisäksi vuosille 2010 ja 2011 on varattu yhteensä 115 milj. euroa myöhemmin nimettäville hankkeille.

Liikennehankkeiden määräraha, joka on 247 milj. euroa vuonna 2007, nousee 521 milj. euroon vuonna 2008, 529 milj. euroon vuonna 2009, 352 milj. euroon vuonna 2010 ja 291 milj. euroon vuonna 2011. Lisäksi edellä mainituista hankkeista arvioidaan aiheutuvan määrärahatarpeita vuoden 2011 jälkeen yhteensä 735 milj. euroa.

Perustienpidon ja perusradanpidon määrärahojen tasoa on nostettu siten, että ne vastaavat vuosien 2005—2006 lisätalousarvioilla ja kertaluonteisilla määrärahoilla korotettuja määrärahatasoja.

Juna- ja linja-autoliikenteen tuen tasoa on nostettu 3 milj. eurolla. Suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämistä ulkomaille tuetaan uudella 2 milj. euron määrärahalla. Ilmatieteen laitoksen säätutkien uusimiseen on varattu kehyskaudella yhteensä 2,6 milj. euroa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla Teknologian kehittämiskeskuksen myöntämisvaltuuksia lisätään keskimäärin 5 prosentilla vuosittain eli yhteensä 93 milj. euroa vuonna 2011 vuoden 2007 tasoon verrattuna. Valtuudet ovat 558 milj. euroa vuonna 2011. Lisätyistä valtuuksista rahoitetaan Suomen osallistuminen Euroopan unionin ARTEMIS-yhteisaloitteeseen kehyskaudella. Korotetuista valtuuksista rahoitetaan myös toisen sukupolven biopolttoaineiden kehitysohjelmaa. Lisäksi kehyskaudelle varataan erillinen yhteensä 10 milj. euron investointiavustusvaltuus toisen sukupolven biopolttoaineiden koelaitoshankkeisiin.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen perusrahoitus kasvaa 5 prosenttia eli noin 4 milj. euroa vuodessa, ja kasvu on yhteensä 16 milj. euroa vuoden 2007 tasoon verrattuna.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisen valtuus pidetään kehyskaudella vuoden 2007 tasolla eli 22,7 milj. euroa, josta 10 milj. euroa varataan äkillisten rakennemuutosalueiden investointeihin. Voimassa olevan lain mukaan alueellinen kuljetustuki lakkaa vuoden 2007 jälkeen.

Energiapolitiikassa valtio hyödyntää Kioton pöytäkirjan mekanismeja hankkimalla päästöyksiköitä, jolloin Suomen sallittu päästömäärä vuosille 2008—2012 nousee 10 milj. tonnilla. Kioton mekanismien käyttöä koskeva valtuus on 15 milj. euroa sekä vuonna 2008 että vuonna 2009.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahat lisääntyvät kokonaisuudessaan noin 500 milj. eurolla eli runsaalla 4 prosentilla vuonna 2008 vuoden 2007 tasoon verrattuna, mutta kehyskaudella ei tapahdu olennaista muutosta menojen tasossa. Kuntien kalleusluokitusuudistuksesta aiheutuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla vuonna 2008 yhteensä 132 milj. euron lisäykset, joista suurin osa kohdistuu kansaneläkevakuutukseen. Vuonna 2008 toteutuvan kansaneläke-, vammais- sekä eläkkeensaajien asumistukilainsäädännön uudistuksen johdosta aiheutuu keskimäärin vajaa 5 milj. euroa lisäkustannuksia vuosina 2008—2011 vuoteen 2007 verrattuna. Ulkomailla asuvien sairaanhoidosta Suomessa aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille 1.1.2008 lukien valtion varoista. Valtion kustannukset lisääntyvät arviolta 7 milj. euroa, mutta kunnille maksettavia valtionosuuksia alennetaan vastaavasti. Yrittäjien perheenjäsenten työttömyysturva-oikeuden muutos aiheuttaa vuositasolla 2008—2011 8 milj. euron lisäkustannukset työttömyysturvaan. Influenssarokoteohjelman laajentamiseen koskemaan 6—36 kuukauden ikäisiä lapsia varataan 0,6 milj. euroa vuositasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisen käsittelyjärjestelmän sekä sähköisen lääkemääräysjärjestelmän toteuttamista jatketaan.

Kunnille maksettavat sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet kasvavat kehyskaudella yhteensä 476 milj. euroa. Lisäyksestä merkittävin osa aiheutuu lain mukaan vuodelle 2008 ajoittuvasta valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta, joka lisää valtionosuuksia 226,1 milj. euroa. Valtionosuuksissa on otettu huomioon täysimääräinen indeksikorotus 114,2 milj. euroa. Lisäksi valtionosuudet kasvavat laakisäteisesti asukasmäärän ja ikärakenteen muutoksen johdosta yhteensä 155 milj. euroa. Lääkärikoulutukseen maksettavat korvaukset (EVO) kasvavat kehyskaudella vuosittain 5 milj. eurolla. Aikaisempien päätösten perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet lisääntyvät lastensuojelulain kokonaisuudistuksesta johtuen 7,4 milj. eurolla vuonna 2008 ja mammografiaseulontojen laajenemisesta johtuen keskimäärin 0,7 milj. eurolla vuosittain. Terveydenhuollon kehittämishankkeisiin määrärajaksi osoitettu erillinen määräraha poistuu kokonaan vuonna 2008.

Raha-automaattiyhdistyksen tuoton arvioidaan kehyskaudella kasvavan 2 milj. euroa vuodessa eli puolet vuoden 2006 kehyspäätöksessä arvioidusta.

Työministeriön hallinnonalalla keskitytään erityisesti työllisyysasteen nostamiseen, osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen ja rakennetyöttömyyden purkamiseen. Työllistämistoimien määrärahoja lisätään edellisestä kehyspäätöksestä vuoden 2007 talousarvion käsittelyn yhteydessä päätetyn mukaisesti. Aktiivitoimenpiteisiin (ns. TUPO 2 -työryhmän esitysten toteuttaminen) ja työvoiman liikkuvuutta edistäviin toimiin lisätään määrärahoja noin 21 milj. euroa vuoden 2007 talousarvioon verrattuna. Pakolais- ja siirtolaispolitiikan määrärahojen mitoitusta alennetaan edellisestä kehyspäätöksestä turvapaikanhakijoiden määrän alentumisen ja vastaanottokeskusverkoston sopeuttamisen vuoksi. Äkillisiin rakennemuutoksiin ja muutosturvaan varaudutaan samansuuruisin määrärahoihin ja valtuuksiin kuin vuoden 2007 talousarviossa.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden edistämishojelman (METSO) jatkamiseen on kehyksissä varauduttu noin 15 milj. eurolla vuodessa yhdistetyllä luonnonsuojelualueiden korvaus- ja hankintamomentilla pitäen määrärahojen yhteismitoitus aiemmalla kehystasolla. Kun ohjelman jatkosta lopullisesti päätetään vuoden 2007 syksyllä, määrärahasta voidaan tarvittava osuus siirtää muille momenteille ja hallinnonaloille, kuten maa- ja metsätalousministeriön käyttöön.

Merivoimien käyttöön tulevan uuden öljyntorjunnan valmiuksia parantavan monitoimialuksen hankinta toteutetaan aiemmin sovitulla tavalla. Ympäristövahinkojen torjunta-alusten käyttö- ja ylläpitomenoihin varataan 0,3 milj. euron lisäys vuositasolla. Luonnonsuojelualueiden perustamisen säädösprojekti aloitetaan ja vedenalaisen luonnon inventointia jatketaan.

Työllisyyden paraneminen vähentää yleisen asumistuen menoja. Menot on arvioitu voimassa olevien etuusperusteiden mukaisina korotettuina vuokrien nousua vastaavasti. Korjausavustusmäärärahat on otettu huomioon vuoden 2007 talousarviossa päätetyn mukaisina.

2.2. Tuottavuusohjelman toteuttaminen

Hallitus käynnisti kehyspäätöksellä 23.3.2006 valtionhallinnon tuottavuusohjelman toteuttamisen vuosina 2007—2011. Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet johtavat valtion henkilöstömäärän pienenemiseen vuoteen 2011 mennessä yhteensä noin 9 600 henki-

lötyövuodella sekä vastaaviin säästöihin ja menojen uudelleenkohdentamismahdollisuuksiin. Kehyskaudella 2008—2011 tuottavuutta lisäävät toimenpiteet pienentävät henkilöstötarvetta yhteensä noin 8 500 henkilötyövuodella. Vastaavasti henkilöstön luonnollisen poistuman arvioidaan kehyskaudella 2008—2011 olevan noin 23 000 henkilöä, josta varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyy 12 000. Kehykseen on lisätty mittavia tuottavuutta lisäävien investointien edellyttämiä määrärahoja siten, että keskeisten hankkeiden toteuttaminen varmistuu. Kunkin hallinnonalan kehysten puitteissa tapahtuvan tuottavuusinvestointien rahoituksen lisäksi vuoden 2007 talousarviossa on varattu 15 milj. euron siirtomääräraha tuottavuuden kehittämiseen.

Taulukko 2. Tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutukset henkilöstötarpeeseen 23.3.2006 kehyspäätöksessä sekä vuoden 2007 talousarviossa todetut henkilöstön määrän muutokset

Hallinnonala	Tuottavuusohjelman mukaiset htv-vähennykset 2007—2011	Hallinnonalan htv-muutokset talousarviossa 2007
VNK	-22 ¹⁾	21
UM	-133	0
OM	-720	-50
SM	-960	-110
PLM	-1 860	-410
VM	-1 630	-190
OPM	-1 300	0
MMM	-580	-60
LVM	-480	-100
KTM	-700	10
STM	-340	0
TM	-380	-50
YM	-250	-40
Hallinnonaloittain kohdentamattomat	-290	
Yhteensä	-9 645	-979

1) josta 11 VNK:sta ja 11 muilta hallinnonaloilta

Koko valtionhallinnon kattavat hankkeet

Koko valtionhallinto siirtyy käyttämään kehyskaudella talous- ja henkilöstöhallinnon sähköisiä yhdenmukaisia prosesseja ja palvelukeskusmallin mukaista palvelujen tuottamistapaa. Tätä varten on perustettu tai perustetaan viisi yhdenmukaisin periaattein toimivaa palvelukeskusta, joista neljä on jo aloittanut toimintansa. Toiminta kattaa koko valtionhallinnon vuoden 2009 loppuun mennessä.

Valtion IT-toiminnan konsernimainen johtaminen on aloitettu. Valtion IT-palveluyksikön toiminta käynnistyy vuonna 2008. Sen tavoitteena on tukea hallinnon yhteen-

toimivuutta ja tuottavuutta sekä lisätä IT-toiminnan kustannustehokkuutta. Tavoitteena on, että tärkeimmät tehokkuutta ja tuottavuutta lisäävät hankkeet toteutuvat.

Vuosien 2008—2011 valtiotalouden kehyksessä varaudutaan rahoittamaan valtion yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä, jonka hankinnasta vastaa Valtiokonttori. Keskitetysti rahoitettava järjestelmä otetaan kehyskaudella asteittain käyttöön valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusverkostossa. Samalla poistuu yksittäisten virastojen tarve investoida vastaaviin järjestelmiin.

Henkilöstöpolitiikka

Tuottavuusohjelmien toteuttamisessa sovelletaan valtioneuvoston 23.3.2006 tekemää muutostilanteiden henkilöstöjohtamista koskevaa periaatepäätöstä, joka on valmisteltu yhteistoiminnassa valtion henkilöstöjärjestöjen kanssa. Tuottavuusohjelmien toteuttaminen sovitaan henkilöstön palvelusuhteiden turvaamisen, työn jatkuvuuden ja työolosuhteiden kehittymisen tavoitteisiin. Valtioneuvoston lähtökohtana on, että taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla tapahtuvat irtisanomiset voidaan välttää tässä periaatepäätöksessä mainittuja toimintatapoja noudattaen.

3. Tuloarviot ja tasapaino

Valtiontalouden tuloarvioiden lähtökohtana on kansantalouden keskipitkän aikavälin kehitysarvio, josta on johdettu veropohjien kehitysarviot. Arvioon ei sisälly uusia veroperustemuutoksia. Ansiotulojen verotuksesta vuosina 2008—2011 oletetaan teknisesti, että valtionverotuksessa tehdään veroperusteiden tarkistus siten, että verotus ei reaaliansiotason nousun seurauksena kiristy. Ansio- ja pääomatuloveron tuotto on arviossa pidetty vakiosuhteessa palkkasummaan. Verotuksen kokonaisrasitukseen vaikuttaa valtion päätösten ohella kunnallisveron taso sekä se, että työeläkkeiden rahoituksen turvaamiseksi työeläkevakuutusmaksu nousee vuosittain runsaalla 0,2 prosenttiyksiköllä aina vuoteen 2030 saakka.

Kokonaistuotannon kasvu heijastuu myös verotulojen kehitykseen. Verotulojen kasvun arvioidaan hidastuvan kehyskauden viimeisinä vuosina. Budjettitalouden tulojen keskimääräiseksi kasvuksi kehyskaudella arvioidaan 3 prosenttia. Valtion tuloista verotulot muodostavat noin 85 prosenttia, ja niiden kasvuksi arvioidaan samoin keskimäärin 3 prosenttia vuodessa.

Tuloihin ja varallisuuteen perustuvien verojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 3 prosenttia vuodessa. Liikevaihtoon perustuvien verojen, joista merkittävin on arvonlisävero, tuoton vuosikasvuksi arvioidaan keskimäärin 3 ½ prosenttia. Valmisteverojen tuoton ei kehyskaudella arvioida kasvavan. Tämä on seurausta siitä, että tupakkaveron verotuoton arvioidaan alenevan veropohjan supistumisen kautta vuonna 2010, kun viimeiset matkustajatuontia rajoittavat kiintiöt poistuvat vuoden 2009 lopussa. Eräiden juomapakkausten valmisteveron tuoton arvioidaan alenevan vuonna 2008, kun veroon liittyvä siirtymäaika päättyy.

Valtion omistamien osakkeiden myyntituloiksi on vakiintuneen käytännön mukaisesti oletettu 420 milj. euroa. Osinkotuloja arvioidaan kertyvän vuosittain 1 065 milj. euroa, joka vastaa viime vuosien tasoa pois lukien ylimääräiset osingot, jotka ovat korottaneet osinkotulojen kertymää vuosina 2006 ja 2007. Vuosien 2008—2011 osalta on

käytetty oletusta, jonka mukaan siirto eläkerahastosta budjettitalouteen on 40 prosenttia vuotuisesta eläkemenosta eli lain mukainen enimmäismäärä.

Hallituksen tavoite valtiontalouden tasapainosta vaalikauden lopulla näyttää toteutuvan. Valtiontalouden ennustetaan vuonna 2007 olevan kansantalouden tilinpidon käsittein 0,6 prosenttia ylijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelkaa arvioidaan tämän vuoden lopussa olevan noin 59 mrd. euroa ja velan suhteessa bruttokansantuotteeseen alenevan noin 33 prosenttiin. Valtionvelan suhde bruttokansantuotteeseen on alentunut noin kymmenellä prosenttiyksiköllä vaalikauden aikana.

Kehyspäätökseen sisältyvien menojen ja tuloarvioiden perusteella valtion budjettitalous olisi vuosina 2008—2011 ylijäämäinen. Arvioon ei sisälly seuraavan hallituksen mahdollisia menolisäyksiä tai päätöksiä nyt ennakoitua suuremmista veronkevennyksistä. Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden arvioidaan olevan lievästi ylijäämäinen kehyskaudella.

4. Peruspalveluohjelma

Vuoden 2006 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuosikate oli 1,9 mrd. euroa. Vuosikate koheni selvästi edellisvuodesta ja riitti kattamaan käyttöomaisuuden poistot. Tulorahoitus ei riittänyt nettoinvestointien rahoittamiseen, ja kuntatalous säilyi edelleen lievästi alijäämäisenä. Huolimatta kuntien talouskehityksen yleisestä paranemisesta heikon talouden kuntien määrä oli edelleen suuri. Kuntien velkaantuminen jatkui, ja velan määrä lisääntyi yli 800 milj. eurolla.

Vuonna 2007 kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen arvioidaan edelleen paranevan ja ylittävän selvästi käyttöomaisuuden poistot.

Kuntatalouden kehitysarviolaskelmat vuosille 2008—2011 perustuvat valtiovarainministeriön arvioon kokonaistaloudellisesta kehityksestä keskipitkällä aikavälillä. Arvion mukaan talouskasvun edellytykset heikkenevät lähivuosina väestön ikääntymisen ja siitä johtuvan työvoiman tarjonnan vähenemisen seurauksena.

Vuosina 2008—2011 kehitysarviolaskelmien mukaan kuntatalouden rahoitusasema vahvistuu. Toimintamenojen kasvuksi ennakoidaan keskimäärin 4,2 prosenttia vuodessa. Henkilöstön määrän arvioidaan lisääntyvän ainoastaan sosiaali- ja terveystoimissa. Opetuksessa henkilöstön määrän sen sijaan oletetaan ikäluokkien pienentymisen vuoksi hieman vähenevän. Nettoinvestointien oletetaan pysyvän vuoden 2007 tasolla.

Suuri riski on, että kuntien toimintamenot kasvavat tulevina vuosina nopeammin kuin kehitysarviossa ennakoitu 4,2 prosenttia. Vuosikymmenen alkupuoliskolla toimintamenojen nimellinen keskimääräinen kasvu oli yli 5 prosenttia vuodessa. Lähivuosina väestön ikääntyminen lisää sosiaali- ja terveystalouden kysyntää. Lisäksi työvoiman saantivaikeudet aiheuttavat paineita palkkaliukumiin, kun kunta-alan vuosittainen eläkepoistuma alkaa kiihtyä ja työvoiman tarjonnan ennakoidaan jo lähitulevaisuudessa alkavan supistua. Menoennusteen toteutuminen edellyttäisi kuntien toimintamenojen tehostamista ja sitoutumista maltilliseen menokehitykseen sekä pidättäytymistä uusien velvoitteiden lisäämisestä kunnille. Arvioitua nopeampi menojen kasvu heikentäisi kuntatalouden tilaa merkittävästi, jolloin kuntien velkaantuminen jatkuisi voimakkaana.

Kuntien peruspalvelut rahoitetaan pääosin kuntien omilla verotuloilla. Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2007 yhteensä noin 16,1 mrd. euroa. Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan vuonna 2007 yhteensä 5,9 prosenttia ja vuosina 2008—2011 keskimäärin 3,9 prosenttia. Verotulojen kasvu kuitenkin hidastuu kehyskauden loppupuolella talouskasvun hidastuessa. Verotulojen määrän arvioidaan lisääntyvän vuoteen 2011 noin 2 660 milj. eurolla vuoteen 2007 verrattuna.

Valtio rahoittaa kuntien peruspalveluja valtionapujen kautta yhteensä 8 187 milj. eurolla vuonna 2008. Kuntien peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat valtionavut kasvavat vuosina 2008—2011 noin 594 milj. euroa vuoteen 2007 verrattuna. Valtionosuuksiin tehdään vuonna 2008 täysimääräinen indeksikorotus, joka lisää valtionosuuksia yhteensä 197,9 milj. eurolla. Tästä kuntien ja kuntayhtymien osuus on 179,4 milj. euroa. Valtiontalouden kehyksissä valtionosuudet lasketaan vuoden 2008 kustannustasossa.

Valtionosuuksia kasvattaa hallituskauden alkuun lain mukaan ajoittuva uusimuotoinen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus, joka lisää sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia 226,1 milj. euroa sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia 26,3 milj. euroa eli yhteensä 252,4 milj. euroa.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta koskeva lainsäädäntö on muuttunut vuoden 2006 alusta. Tarkistus ei ole enää euromäärältään lakisääteinen, automaattinen tarkistus, vaan joka neljäs vuosi tehtävässä kustannustenjaon tarkistuksessa valtionosuuden määräytymisperusteina käytettävät laskennalliset kustannukset ja yksikköhinnat tarkistetaan toteutuneiden kustannusten mukaisiksi. Valtio osallistuu näiden määräytymisperusteiden mukaisiin kustannuksiin prosentiosuudella, josta säädetään erikseen jokaisen kustannustenjaon tarkistuksen yhteydessä ja jota sovelletaan seuraavaan kustannustenjaon tarkistukseen saakka. Tarkistuksen suuruudessa otetaan huomioon rahoituksen riittävyys, lakisääteisten palveluiden kehittämistarpeet, voimassa oleva valtionosuusprosentti, peruspalvelujen kustannuskehitykseen vaikuttaneet tekijät, vallitseva valtion ja kuntien taloudellinen tilanne sekä tulevien vuosien näkyvät ja haasteet. Uusimuotoinen kustannustenjaon tarkistus tehdään ensimmäisen kerran vuoden 2008 valtionosuuksiin ja on otettu huomioon kehyspäätöksessä. Vuonna 2008 luovutaan myös mahdollisuudesta kompensoida kustannustason muutos täyttää indeksiä alempana.

Valtionapuihin ei ole kehyskaudella tulossa uusiin päätöksiin perustuvia merkittäviä muutoksia. Aikaisempien päätösten perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet lisääntyvät lastensuojelulain kokonaisuudistuksesta johtuen 7,4 milj. eurolla v. 2008 ja mammografiaseulontojen laajenemisesta johtuen keskimäärin 0,7 milj. eurolla vuosittain. Terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen koulutukseen (EVO) myönnettävän korvauksen jälkeensä jääneisyyttä korjataan aikaisempien päätösten mukaisesti asteittain yhteensä 20 milj. eurolla kehyskaudella. Terveydenhuollon kehittämishankkeisiin määrääjäksi osoitettu erillinen määräraha poistuu kokonaan vuonna 2008.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa otetaan edelleen huomioon edellisen kehyspäätöksen jälkeen valtion vuoden 2007 talousarvion käsittelyn yhteydessä päätetyt toiminnalliset muutokset. Tällä perusteella kehyskaudella lisätään määrärahoja erityisesti pienten lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan. Kunnille korvattavien aamu- ja iltapäivätoimintaan.

päivätoiminnan ohjaustuntien lisääminen kolmesta neljään tuntiin lisää valtionosuuksia noin 9 milj. eurolla.

Valtion päättämien toimenpiteiden lisäksi kuntien valtionapuihin vaikuttavat automaattisesti kehyskaudella tapahtuva ikärakenteen ja väestön määrän muutos. Muutoksesta johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien arvioidaan lisääntyvän vuosina 2008—2011 yhteensä 155 milj. eurolla. Opetustoimen valtionosuuksia ikärakennemuutos vähentää nettomääräisesti noin 92 milj. euroa. Esiopetuksen oppilasmäärän arvioidaan kasvavan kehyskaudella hieman. Sen sijaan perusopetuksen oppilasmäärä pienenee kehyskauden aikana voimakkaasti siten, että vuonna 2008 valtionosuudet pienenevät noin 18 milj. eurolla ja vuonna 2011 noin 81 milj. eurolla. Myös lukioden oppilasmäärä pienenee selvästi, mikä alentaa valtionosuuksia noin 10 milj. eurolla vuodesta 2008 lukien.

Kuntien yhdistymisiä tuetaan kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyen mittavilla avustuksilla, joiden arvioidaan olevan kehyskaudella yhteensä noin 300 milj. euroa. Näistä avustuksista noin 84 milj. euroa on korvausta yhdistymisten aiheuttamista laskennallisten valtionosuuksien vähenemisestä. Kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin osoitettu määräraha alenee aiempien linjausten mukaisesti asteittain kehyskaudella.

Työmarkkinatukiudistuksen siirtymäkauden kompensatio alenee aiempien päätösten mukaisesti 15 milj. eurolla vuonna 2008.

Oppisopimusmuotoiseen lisäkoulutukseen otettavan oppilasmäärän lisääminen valtion vuoden 2007 talousarvion yhteydessä päätetyllä tavalla kasvattaa määrärahaa yli 9 milj. eurolla verrattuna edelliseen kehyspäätökseen.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämät muutokset tehdään eri hallinnonalojen toimintaa koskevaan lainsäädäntöön. Tavoitteena on, että lainsäädännön muutokset tulevat voimaan viimeistään vuoden 2009 alusta.

Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan puitelaisissa säädettyjen linjausten mukaisesti vuoden 2009 alusta. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia koskeva valtion ja kunnan välinen selvitysmenettely toteutetaan vuosittain.

Puitelain mukaisesti kunnilta valtiolle siirrettävistä tehtävistä on kehyslaskelmissa huomioitu vuodesta 2008 alkaen ulkomailla asuvien terveydenhuoltokustannusten rahoitusvastuu, vuodesta 2009 alkaen lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen ja vuodesta 2009 alkaen vaikeavammaisten tulkkipalvelut.

Ministeri

Antti Kalliomäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

- LIITE 1 Kehyspäättöksen hintatasotarkistukset sekä rakennemuutokset
LIITE 2 Kokonaistaloudelliset ennusteet ja oletukset vuosille 2006—2011
LIITE 3 Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden tuloista ja tasapainosta vuosina 2007—2011
LIITE 4 Kuntatalouden kehitys vuosina 2005—2011
LIITE 5 Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut

JAKELU Eduskunnan keskuskanslia
Tasavallan presidentin kanslia
Ministeriöt

TIEDOKSI Valtiovarainvaliokunnan sihteeristö
Eduskunnan tilitoimisto
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiontilintarkastajat

Kehyspäättöksen hintatasotarkistukset sekä rakennemuutokset

Kehyspäättös vuosille 2008—2011 on laadittu vuoden 2008 hinta- ja kustannustasossa. Osa kehysten menoista, kuten kehitysyhteistyömenot, on sisällytetty jo aiempiin kehyspäättöksiin käypähintaisina, jolloin niihin sisältyy arvio kustannustason noususta. Muilta osin kehyskauden menotasoa on tarkistettu arvioidun hinta- ja kustannustason nousun perusteella.

Hintatason tarkistuksessa on käytetty korjaustekijöinä vuodelle 2008 ennakoitua 1,4 prosentin kuluttajahintojen ja 1,0 prosentin kotimarkkinoiden perushintaindeksin nousua sekä 2,0 prosentin rakennuskustannusten kohoamista. Sekä TEL- että KEL-indeksien arvioidaan kohoavan 1,2 % vuonna 2008. Kuntien valtionosuuksiin on tehty arvioitua täyttä kustannustason nousua vastaava 2,5 prosentin korotus. Uusien palkkausjärjestelmien käyttöönotto lisäävät palkkausmenoja yhteensä noin 28 milj. euroa vuonna 2008 vuoden 2007 talousarvioon nähden. Menotasoon ei ole sisällytetty arviota vuoden 2007 syksyllä mahdollisesti sovittavan tulopoliittisen kokonaisratkaisun palkkavaikutuksista. Maaliskuun 2006 kehyspäättöksen menotasoon verrattuna hintatasokorjaus vuodelle 2008 on yhteensä 472 milj. euroa, josta 340 milj. euroa on lakisääteisten menojen hintatason tarkistusta ja 93 milj. euroa vuoden 2007 menopohjan tarkentumisesta aiheutuvaa.

Edelliseen kehyspäättökseen verrattuna menotasoa korottaa 74 milj. eurolla energiaverotuen budjetointitavan tekninen muutos, jossa siirryttiin tuen bruttobudjetointiin vuoden 2007 talousarvion yhteydessä.

Hinta- ja kustannustasokorjaukset yhdessä rakennemuutosten ja muiden teknisten tarkistusten kanssa nostavat vuosien 2008—2011 menojen kokonaistasoa 546 milj. euroa keväällä 2006 päätetystä.

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja oletukset vuosille 2006—2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BKT, määrän muutos	5,5	3,0	2,9	2,6	2,1	1,8
BKT, hinnan muutos	1,3	0,8	0,6	0,9	0,9	0,9
BKTL, arvo, milj. euroa	167 911	174 270	180 320	186 650	195 420	197 750
Kuluttajahintaindeksi, muutos	1,6	1,4	1,4	1,7	1,7	1,7
Ansiotasoindeksi, muutos	3,0	2,5	2,9	3,0	3,0	3,0
Rakennuskustannusindeksi, muutos	3,8	3,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi, muutos	5,8	2,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Työttömyysaste	7,7	7,4	7,0	6,4	6,2	6,1
Palkkasumman kasvu	4,5	3,5	3,4	3,5	3,1	2,8
Työttömyysvakuutusmaksu						
— työnantaja, keskimäärin	2,29	2,29	2,2	2,1	2,0	2,0
— työntekijä	0,58	0,58	0,5	0,4	0,3	0,3
TEL-indeksi	2 081	2 127	2 152	2 192	2 236	2 278
KEL-indeksi	1 377	1 401	1 418	1 439	1 464	1 488
Valtionosuusindeksi:						
Kustannustason muutos ¹	2,6	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7
Kustannustason muutos, TAE ²	2,4	2,0	2,5	2,6	2,7	2,7
— sisältää indeksin korjauksen	+0,4	+0,2				
Vakuutetun sairausvakuutusmaksut						
— palkansaajien päivärahamaksu ³	0,77	0,75	0,76	0,76	0,76	0,76
— palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksu	1,33	1,28	1,3	1,3	1,3	1,3
— etuudensaajien sairaanhoitomaksu	1,5	1,45	1,47	1,47	1,47	1,47
TyEL-maksu	21,1	21,2	21,4	21,6	21,8	22,0
— työnantaja	16,6	16,7	16,8	16,9	17,0	17,1
— työntekijä alle 53 v.	4,3	4,3	4,4	4,5	4,6	4,7
— työntekijä yli 53 v.	5,4	5,4	5,6	5,7	5,8	6,0

¹ Toteutunut ja ennuste.

² Talousarvioesityksessä käytetty kustannustason muutos. Kustannustason muutos sisältää indeksin korjauksen, joka tehdään kahden vuoden viipeellä toteutuneen kustannustason muutoksen ja talousarvioesityksessä käytetyn kustannustason muutoksen erotuksen suuruisena. Vuodesta 2008 lähtien kustannustason muutos tehdään täysimääräisenä.

³ Päivärahamaksun yrittäjien lisärahoitusosuus on 0,24 prosenttiyksikköä.

Valtion työnantajamaksut	23,21	23,21	23,12	23,02	22,92	22,82
— kevamaksu	1,948	1,951	1,951	1,951	1,951	1,951
— savamaksu	2,06	2,06	2,07	2,07	2,07	2,07
— eläkemaksu (VaEL)	19,2	19,2	19,1	19,0	18,9	18,8
Kuntien työnantajamaksut	31,94	32,14	31,95	31,72	31,52	31,42
— kevamaksu	1,948	1,951	1,951	1,951	1,951	1,951
— savamaksu	2,06	2,06	2,07	2,07	2,07	2,07
— muut sosiaalivakuutusmaksut	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
— työttömyysvakuutusmaksu	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6	2,6
— eläkemaksu (KVTEL)	23,73	23,93	23,83	23,70	23,60	23,50

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden tuloista vuosina 2007—2011, mrd. euroa

	2007	2008	2009	2010	2011	2007—2011
	ennuste					keskim. vuosi-
	16.1.2007					muutos, %
Verotulot yhteensä	35,7	36,8	38,0	39,0	40,0	2,9
— tulon ja varallisuuden perusteella						
kannettavat verot	13,7	14,2	14,7	15,2	15,6	3,2
— liikevaihtoon perustuvat verot	14,4	14,9	15,5	16,0	16,4	3,3
— muut verotulot	7,5	7,6	7,8	7,9	8,0	1,5
Sekalaiset tulot	3,4	4,7	4,6	4,7	4,8	9,1
— siitä omaisuuden myyntituloja	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
Korkotulot ja voitontuloutukset	1,9	1,5	1,5	1,5	1,5	-5,2
Tulot yhteensä*	41,2	43,2	44,3	45,5	46,5	3,1

* Sisältää myös valtion antamien lainojen takaisinmaksut.

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden tasapainosta vuosina 2007—2011, mrd. euroa, käyvin hinnoin

	2007	2008	2009	2010	2011
Budjettitalouden arvioidut tulot yhteensä	41,2*	43,2	44,3	45,5	46,5
Menot yhteensä (käyvin hinnoin)	40,6	42,2	43,0	43,8	44,3
Budjettitalouden tasapaino	0,6	1,0	1,3	1,7	2,2
Valtionvelka suhteessa BKT:seen, %	33,4	31,7	29,9	28,2	26,3

* Ennuste 16.1.2007.

Kuntatalouden (kuntien ja kuntayhtymien) kehitys vuosina 2005—2011, kuntien tilinpidon mukaan, milj. euroa (käyvin hinnoin)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tuloksen muodostuminen							
1. Toimintakate	-18 008	-18 894	-19 661	-20 475	-21 339	-22 244	-23 195
2. Verotulot	14 255	15 162	16 050	16 730	17 430	18 070	18 710
3. Valtionosuudet, käyttötalous	5 068	5 496	5 756	6 174	6 416	6 611	6 785
4. Rahoitustuotot ja -kulut, netto	162	122	118	100	115	120	128
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	1 477	1 886	2 263	2 528	2 623	2 557	2 428
6. Poistot	-1 757	-1 757	-1 822	-1 889	-1 959	-2 032	-2 107
7. Satunnaiset erät, netto	285	529	300	300	300	300	300
8. Tilikauden tulos	5	658	741	939	963	825	621
Rahoitus							
9. Vuosikate	1 477	1 886	2 263	2 528	2 623	2 557	2 428
10. Satunnaiset erät	285	529	300	300	300	300	300
11. Tulorahoituksen kuukausierät	-604	-699	-450	-450	-450	-450	-450
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	1 158	1 716	2 113	2 378	2 473	2 407	2 278
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3 231	-3 576	-3 300	-3 300	-3 300	-3 300	-3 300
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1 135	1 651	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-2 096	-1 926	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-938	-209	-187	78	173	107	-22
17. Lainakanta	7 705	8 509	8 809	8 859	8 859	8 859	8 909
18. Kassavarat	3 187	3 266	3 279	3 307	3 330	3 337	3 365
19. Nettovelka (=17.-18.)	4 518	5 243	5 530	5 552	5 529	5 522	5 544

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa (kehysvuodet 2008—2011 vuoden 2008 hintatasossa)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasausarvoineen							
Sisäasiainministeriö	157	200	185	173	177	178	166
Opetusministeriö, ml. veikkausvoittovarat — siitä kuntayhtymien yksikköhintarahoitusta	2 350	2 461	2 501	2 593	2 643	2 635	2 611
Sosiaali- ja terveysministeriö	3 673	4 022	4 307	4 692	4 709	4 747	4 783
Yhteensä	6 180	6 683	6 993	7 458	7 529	7 560	7 560
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut							
Sisäasiainministeriö	81	54	70	74	91	85	73
Opetusministeriö	175	169	138	152	152	147	142
Sosiaali- ja terveysministeriö	246	423	383	379	394	399	404
Työministeriö	126	128	126	125	125	125	125
Yhteensä	628	774	717	729	762	755	744
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	6 808	7 457	7 710	8 187	8 291	8 315	8 304